

Karel Wellinghoff. Het Harde Paradijs.

Opkomst, bloei en neergang van Bhagwan Shree Rajneesh (Osho)
en hoe het was in de therapiegroepen.

Boekbespreking

door Nandan Bosma

Het boek geeft een beschrijving van de persoonlijke levensweg van de schrijver, vanaf de tijd dat hij Osho leerde kennen, begin jaren tachtig van de 20e eeuw. Zijn belevenissen in de encountergroep in Poona zijn daarbij uiterst invoelbaar. Zijn twijfel over het nemen van sannyas (uiteindelijk wordt hij Swami Anand Shunyam) loopt als een rode draad door het boek heen, evenals de ambivalentie die hij voelt tegenover het communeleven in Heerde en de 'gevangenis' in de Havenstraat in Amsterdam. Het laatste deel van het boek is gewijd aan zijn visie op het gebeuren in Rajneeshpuram, Oregon, USA.

Ik ga in deze recensie niet in op de inhoud van het boek, die is interessant genoeg om het boek aan te schaffen, zelf te lezen en op je in te laten werken. Maar het Nawoord verleidt me tot een aantal opmerkingen. Want gezien de omvang van het boek (259 pagina's) had de lezer een wat langer Nawoord mogen verwachten (nu slechts 8 pagina's), waarin wat meer zaken toegelicht hadden kunnen worden.

1. Je wilt van meer personen weten hoe het hen verder verging. Van bv. Visarj (de vriendin van Shunyam) en vriend Jaap horen we dat zij inmiddels overleden zijn. Maar Sheela? Hoe zat het met haar gevangenisstraf? Waar woont ze nu? Schreef ze soms haar memoires?
2. Waarom is de achtergrond van het stichten van het Rajneeshisme niet vermeld? Die schijnconstructie had immers te maken met de strijd om een verblijfsvergunning voor Osho: een religieus leider wordt zonder meer toegelaten tot de USA, maar dan is wel een hiërarchische religieuze organisatie vereist. Vandaar die schijnconstructie met Sheela als een soort 'paus'.
3. Waarom geen gewag gemaakt van de voornaamste reden dat Osho zo meedogenloos de beuk zette in het hebben van sex zonder condooms en zonder plastic handschoenen, en ook zoenen verbod, was dat het HIV-virus in die tijd razend snel om zich heen greep. Gezien de uiterst vrije sexuele omgang tussen sannyasins onderling was er grote kans geweest dat een ruime meerderheid van de sannyasins besmet zou zijn geraakt, hetgeen in die tijd een doodvonnis betekende.
4. Over de achtergrond van de collectie Rolls Royces van Osho is veel meer te zeggen dan dat het Osho's 'hang naar luxe' was. Dat is gewoon onjuist, als je de toespraken van Osho op dit punt naleest.
5. Nergens wordt iets vermeld over het Share-a-Home project, opgezet door Sheela om de verkiezingen in Wasco County te beïnvloeden, laat staan over de diverse andere

ernstige criminele activiteiten die Sheela ondernam. Juist voor de lezers van een latere generatie is inzicht krijgen in het hele complexe gebeuren in Rajneeshpuram van belang.

6. De schrijver spreekt zijn verbijstering uit over het feit dat Osho in Rajneeshpuram en daarna zo totaal anders sprak dan voor die tijd (tot en met 1980). Uitgewerkt had kunnen worden dat dit te maken had met het feit dat Osho alle stutten en steunen waarop zijn sannyasins nog zouden kunnen leunen (nl. op Meesters uit een verleden dat voorgoed voorbij was), weg hakte. Geen afhankelijkheid meer van welke Meester dan ook! Zie hiervoor ook het Voorwoord dat ik schreef in het boek 'Hoe Osho in Mijn Leven Kwam'.

7. Een overzichtje van de situatie in de huidige sannyaswereld zou niet misplaatst geweest zijn. Hoe gaat het in het Meditation Resort in Poona? En welke activiteiten zijn er elders in de wereld gaande? Welke problemen spelen er?

Wat Nederland betreft, er is genoeg te doen in het Nederlandse Boeddhaveld. Daarvan getuigt o.a. de website van de Stichting Vrienden van Osho, met haar maandelijkse Nieuwsbrief.

Het valt op dat het in Het Harde Paradijs veel over therapie gaat, maar dat een beschrijving van het werk van de Osho Humaniversity in Egmond aan Zee op dit gebied niet gegeven wordt.

8. De subtitel van het boek dekt de lading niet. Die subtitel had beter en neutraler kunnen luiden: 'Opkomst, bloei en nalatenschap van Bhagwan Shree Rajneesh (Osho)'. Want met die neergang valt het wel mee. Er zijn miljoenen boeken van Osho in omloop, er zijn nog steeds mensen die sannyas nemen (met een nieuwe naam), omdat ze op die manier hun verbondenheid met Osho en zijn visie tot uitdrukking willen brengen. Als ik het wel heb, zijn er nu zelfs twee universitaire leerstoelen ingesteld om Osho's visie te bestuderen (in India en Californië).

Conclusie

Dit uiterst persoonlijke en fraai geschreven boek was completer geweest als hier en daar wat dieper op een aantal aspecten van Osho en zijn sannyasins was ingegaan. Maar dat neemt niet weg dat het boek uitstekend kan dienen voor lezers, die destijds Poona en Rajneeshpuram bezocht hebben, om hun eigen herinneringen aan de gebeurtenissen in beide plaatsen te toetsen aan de beschrijving die de auteur daarvan geeft. De conclusie is positief: het boek is een waardevolle bijdrage aan de geschiedenis van de beweging rondom Osho in de jaren tussen 1980 en 1990.

Toch moeten nog enkele (technische) minpuntjes genoemd worden. In plaats van 'lezingen' van Osho zou ik liever het woord 'toespraken' van Osho zien. Het woord 'lezing' heeft een associatie met 'voorlezen', terwijl Osho altijd spontaan sprak. Ook de citaten van Osho die gegeven worden, zijn niet met een nauwkeurige bronverwijzing (boek, datum toespraak) vermeld. Je kunt ze dus niet (met hun context) checken. Heel vervelend is ook dat het boek ontsierd wordt door talloze type-, taal- en spelfouten. Op praktisch iedere bladzijde. Dat is erg storend, het lijkt of er geen spellcheck gebruikt is en dat er geen redacteur bij de uitgeverij geweest is die het manuscript kritisch bekeken heeft.

Noot

Karel Wellinghoff schreef eerder het boek 'Mijn God, dit is het doel! Een inzichtelijk overzicht van de spiritualiteit in Nederland' Uitgave 2015 Uitgeverij Aspekt. Hierin zijn zo'n 10 pagina's gewijd aan Osho. Het boek 'Het Harde Paradijs' kan als een veel diepergaande uitwerking daarvan gezien worden.

Boekgegevens

Karel Wellinghoff. Het Harde Paradijs. Opkomst, bloei en neergang van Bhagwan Shree Rajneesh (Osho) en hoe het was in de therapiegroepen.

Uitgeverij Aspekt, Soesterberg 2017

www.uitgeverijaspekt.nl

259 pp, ISBN 9789463381840